

Rapport 2005:87

Arkeologisk förundersökning

Schaktning för nya elkablar vid Åby Fyrbondegård

Ödeshögs socken
Ödeshögs kommun
Östergötlands län

Erika Räf

Schaktning för nya elkablar vid Åby Fyrbondegård

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning och fornlämningsbild	4
Syfte	4
Metod och resultat	4
Referens	4
Tekniska uppgifter	6
Bilaga 1. Schaktbeskrivningar	7

Ö S T E R G Ö T L A N D S   L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

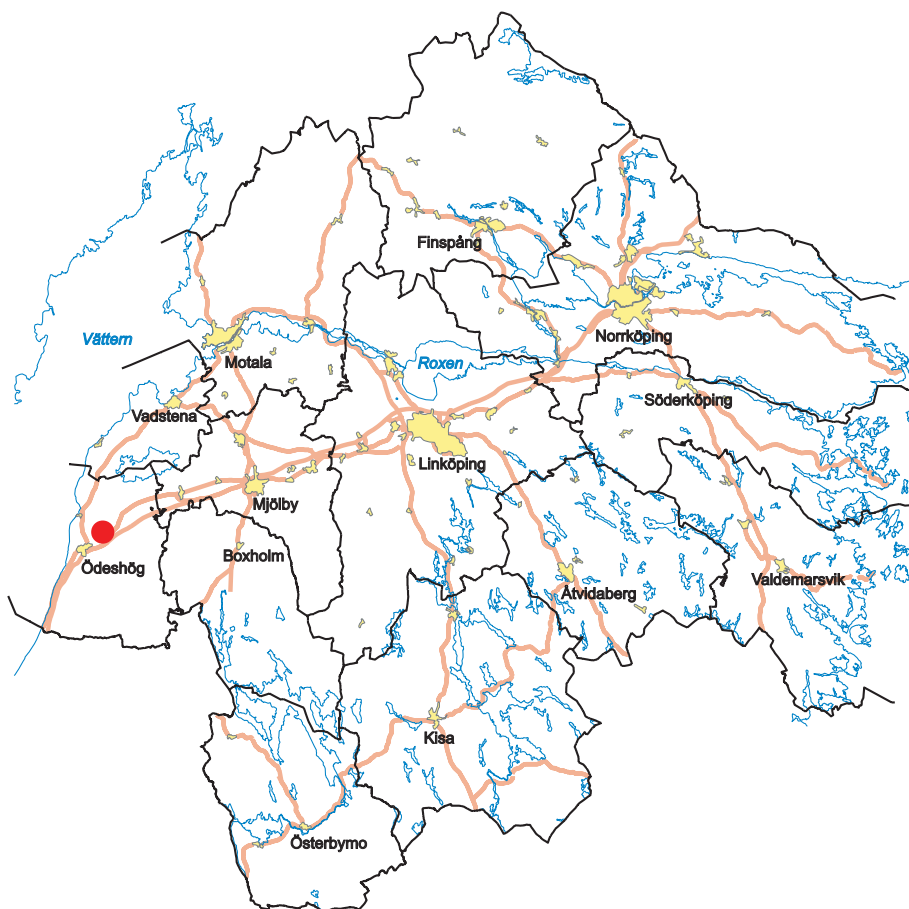
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

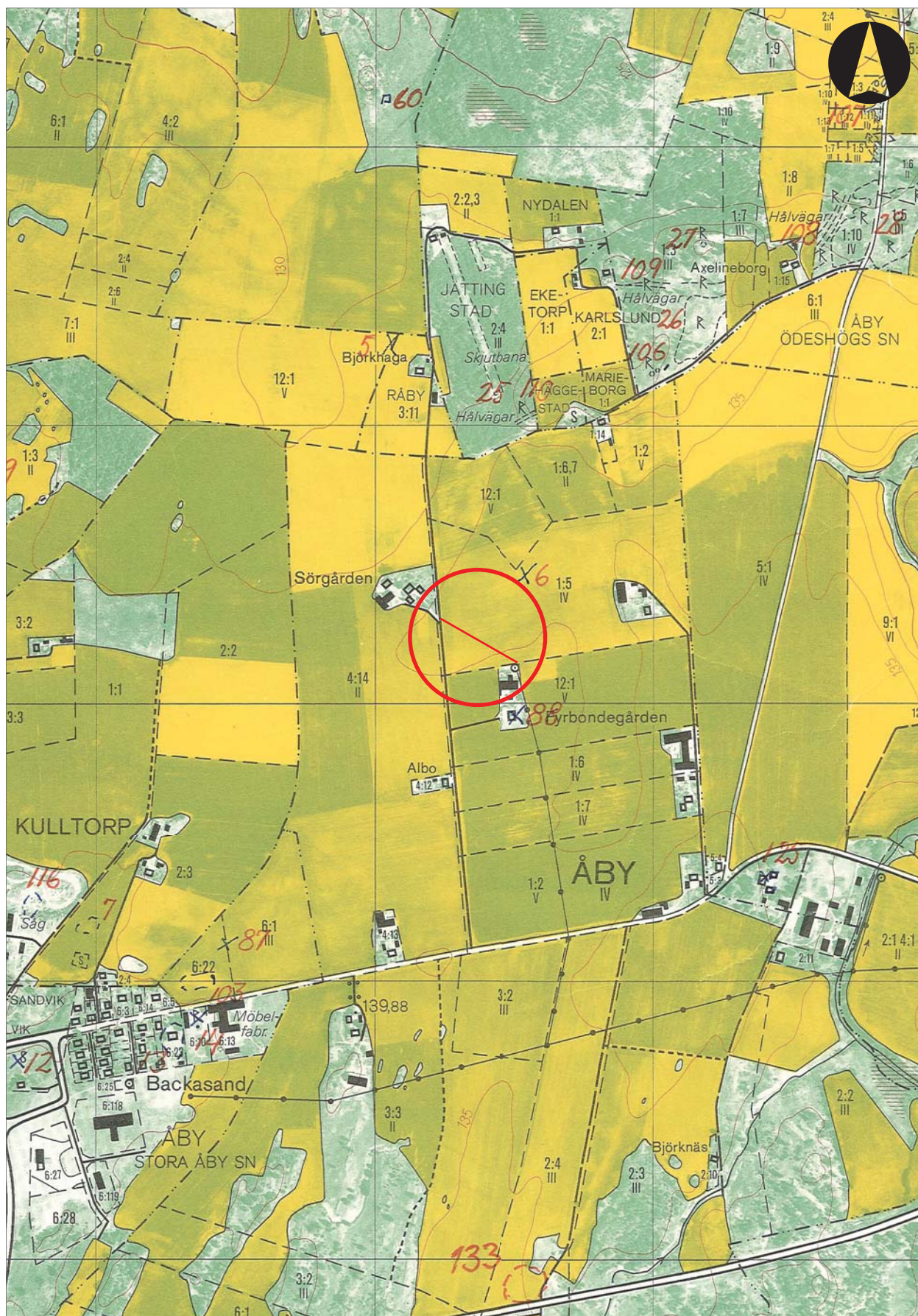
Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde i augusti 2005 en arkeologisk förundersökning inom fastigheterna Åby 17:14, 25:1, 14:5, Ödeshögs socken och kommun, Östergötland. Förundersökningen utfördes med anledning av planerad schaktning för elkabel. Inom fastigheten Åby 14:5 finns en fyndplats för en större mängd flintföremål.

Förundersökningen genomfördes i form av sökschaktsgrävningar inom valda delar längs med den planerade kabelsträckningen. Inget av arkeologiskt intresse framkom.

Erika Räf
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 086 14 med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Med anledning av planerad schaktning för nedläggning av elkabel inom fastigheterna Åby 14:14, 25:1 och 14:5, Ödeshögs socken och kommun, har Östergötlands länsmuseum utfört en arkeologisk förundersökning. Schaktningen för kabeln planerades dels att utföras i åkermark, dels i vägbana och väggkant. Sammantaget berördes en sträcka på ca 500 m.

Den arkeologiska förundersökningen utfördes i augusti 2005. Den skedde på uppdrag av Vattenfall Eldistribution AB, som också svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvar för utredningen samt rapportarbetet har Erika Räf haft.

Områdesbeskrivning och fornlämningsbild

De aktuella fastigheterna ligger nordväst om Åby Fyrbondegård i det fornlämningsrika slättområdet söder om Tåkern. På fastigheten Åby 14:5 är föremål från en trolig stenåldersboplats (RAÄ 6) registrerade. Avgränsningen av stenåldersboplatsen är inte känd. Föremålen togs tillvara vid odlingsarbeten år 1904 i en sänka i åkermarken norr om Åby Fyrbondegård. Före uppodlingen på 1800-talet hade det troligen legat ett kärr i sänkan. Fyndet bestod av tre skivvyxor, en spånkniv, en borrh, en kärna med slipad yta, 20 hela och fragmentariska spån samt två större kärnor. Ytterligare 10 flintföremål från fyndplatsen rapporterades in till Statens Historiska Museum några år senare. Det kan vara fråga om föremål som kastats i en forntida sjö från en närbelägen strandboplats under mesolitikum, den äldre stenåldern. Dock är det bara skivvyxorna som kan dateras till mesolitikum; dessutom har skivvyxor tillverkats in i neolitikum, den yngre stenåldern. En alternativ tolkning kan därför vara att föremålen har lagts ner i ett kärr som offer under den yngre stenåldern (Browall 2003:29 ff). Även lösfynd av två flintspetsar (RAÄ 88) förvaras på Åby Fyrbondegård.

Också fornlämningar från övriga förhistoriska tidsperioder återfinns i närheten av kabelsträckningen; ett vikingatida depåfynd (RAÄ 25), bl a bestående av flera guldringar, silverprydnader och arabiska silvermynt har påträffats inom ett skjutbaneområde ca 400 m norr om den aktuella sträckningen. I samma område återfinns även platsen för en borttagen skelettgrav (RAÄ 110) Möjlig plats för andra skelettgravar (RAÄ109) samt hålvägar, möjlig stensättning samt en skålgropsförekomst (RAÄ 26, 106) finns öster om skjutbaneområdet.

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att fastställa huruvida fast fornlämning skulle komma att beröras av det planerade arbetet. Ett specifikt syfte var också att genom sökschaktsgrävningen i åkermarken inom fastigheten Åby 14:5 om möjligt avgränsa stenåldersboplatsen (RAÄ 6). Om fast fornlämning påträffades skulle förundersökningen även se på möjligheterna att justera exploateringen så att fornlämningen inte kommer till skada. Förundersökningens resultat låg till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet.

Metod och resultat

Förundersökningen genomfördes i form av sökschaktsgrävningar längs med den planerade kabelsträckningen på åkermark inom fastigheterna Åby 14:5 och 25:1 (figur 3). Resterande kabelsträckning var planerad att läggas i vägslänt, och bedömdes ej beröra möjliga fornlämningar.

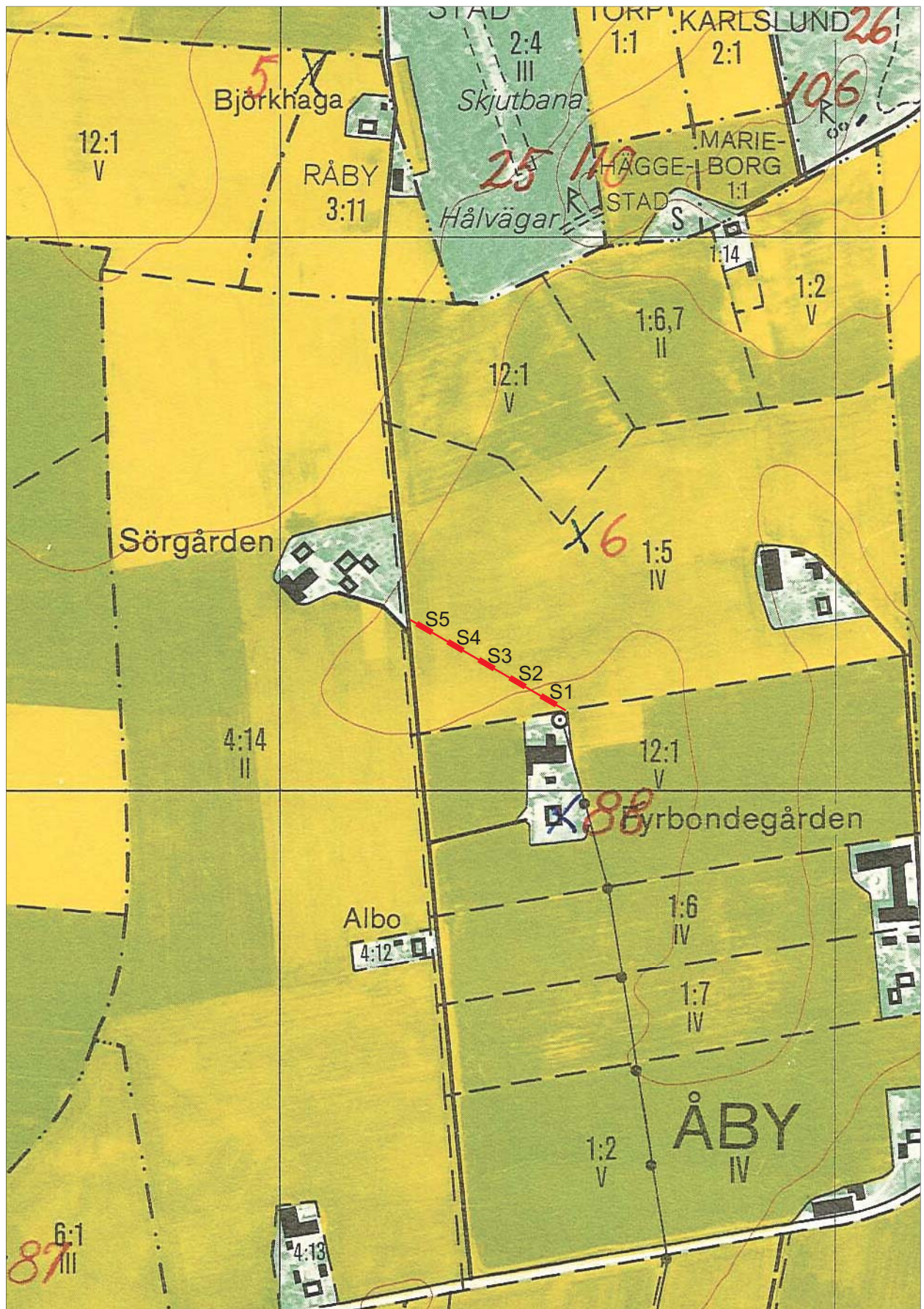
Fem sökschakt togs upp i åkermarken närmast fornlämningen, RAÄ 6. I två av schakten kunde ett mörkt lager med stort inslag av torv konstateras under matjordslagret. Lagret härrör troligen från det forna kärret som legat i sänkan norr om den aktuella kabelsträckningen. Som framgår ovan påträffades flintföremålen som ingår i RAÄ 6 vid uppodling av tidigare våtmark.

Förundersökningen berörde en begränsad yta. Det går därför inte att säkert säga något om stenåldersboplatsens avgränsning - mer än att det inte går att finna några spår av den längs den planerade kabelsträckningen i åkern inom Åby 14:5 och 25:1.

Inget av arkeologiskt intresse påträffades. Bedömningen från Östergötlands länsmuseums sida var att schaktningen för elkabel kunde genomföras som planerat.

Referens

Browall H. 2003. *Det forntida Alvastra*. Statens Historiska Museum.

Figur 3. Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 086 14 med undersökningssträckan och söschakten markerade. Skala 1:5 000.

Tekniska uppgifter

Fastighet	Åby 17: 14, Åby 25:1, Åby 14:5 Intill Åby Fyrbondegård
Socken	Ödeshög
Kommun	Ödeshög
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	Intill RAÄ 6
Ekonomiska kartans blad	084 16 (8E 2h Rök)
Koordinater	X6457850-6458215, Y1434000-1434251
Koordinatsystem	RT 90
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens beslut	2005-05-11
Länsstyrelsens handläggare	Annika Toll
Länsstyrelsens dnr	431-6348-05
Länsmuseets dnr	252/05
Länsmuseets kontonummer	530279
Uppdragsgivare	Vattenfall Eldistribution AB
Kostnadsansvarig	Vattenfall Eldistribution AB
Projektledare	Erika Räf
Fältarbets tid	2005-08-10
Totalt undersöktes	ca 500 m
Därav intensivt	ca 130 löpmeter
Fynd	Nej
Foto	Nej
Analyser	Nej
Grafik	-
Renritning	Lasse Norr
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273	Rapport 2005:87 © Östergötlands länsmuseum

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar

Schakt 1

Bredd: 1,4 m

Längd: 20 m

Djup: 0,3 m

Material: Matjord, siltig lera.

Undergrund: Sand.

Schakt 2 - 3

Bredd: 1,4 m

Längd: 20 m

Djup: 0,3-0,4 m

Material:

1. Matjord bestående av siltig lera, djup ca 0,25 m.

2. Lerig torv, djup ca 0,15 m.

3. Undergrund, sand.

Schakt 4 - 5

Bredd: 1,4 m

Längd: 20 m

Djup: 0,3 m

Material: Matjord, siltig lera.

Undergrund: Sand.

Schakt 6

Bredd: 1,4 m

Längd: 25 m

Djup: 0,3 m

Material: Matjord, siltig lera.

Undergrund: Lera.